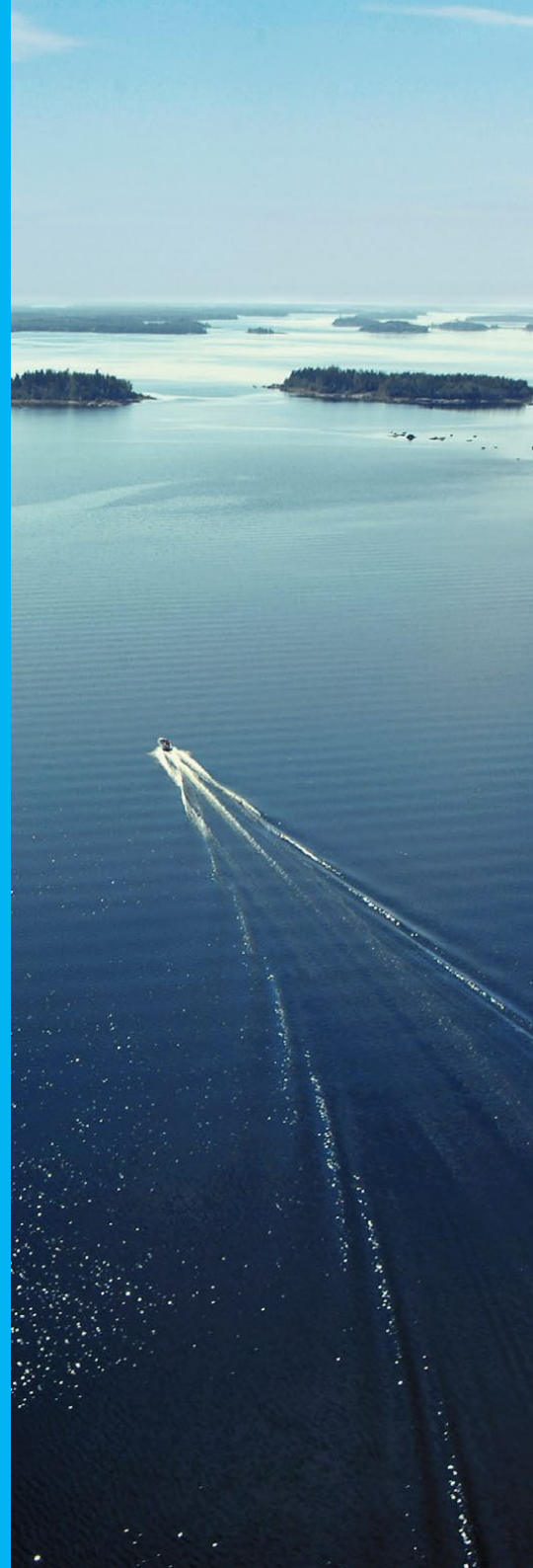

UMEÅ och VASA 2030 – gränslösa möjligheter i en hållbar tillväxtregion

Rapport över genomförda aktiviteter 2023

UMEÅ
KOMMUN

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

”
*Unikt att två städer som åtskiljs
av ett hav och en landsgräns gör
ett strategiskt avtal*

Stadsdirektör Tomas Häyry <https://svenska.yle.fi/a/7-10040665>

Innehåll

Inledning	2
Fokusområde 1: Ett innovativt, integrerat, växande och hållbart näringsliv	3
1.1 Företagen växer och nya hållbara företag etablerar sig	3
1.2 Möten och affärer mellan företagen i Kvarkenregionen ökar bland annat genom färjan Aurora Botnia som möjliggörare	3
1.3 Företagen är föregångare och arbetar aktivt med sin klimatomställning och att utveckla nya cirkulära affärsmodeller	5
1.4 Vi är kända för vårt näringsliv i Europa	5
Fokusområde 2: En konkurrenskraftig region som attraherar talanger	7
2.1 Gemensam fungerande arbetsmarknadsregion	7
2.2 Umeå-Vasa en attraktiv och tillgänglig karriärdestination	7
Fokusområde 3: Attraktiva stads- och livsmiljöer	9
3.1 Gemensam miljöambition	9
3.2 Social hållbarhet för ökad attraktivitet	9
3.3 Hållbar mobilitet och transport	9
3.4 Fast förbindelse över Kvarken	11
3.5 Stärka vår position inom EU	11
Fokusområde 4: Umeå - Vasa – gemensamma upplevelser	13
4.1 Utökat mellanfolkligt samarbete mellan Umeå kommun och Vasa stad	13
4.2 Internationellt samarbete	13
Övergripande kommunikation	15

FOTOGRAFIER

Pärm Esa Sitaloppi, s.1 Vasa stad, s.6 Mikko Lehtimäki, s.10 Robert Rösth, s.12 Umeå kommun, s.14 Christoffer Björklund

Inledning

Umeå- Vasas gemensamma utvecklingsstrategi ”Umeå och Vasa 2030 – gränslösa möjligheter i en hållbar tillväxtregion” godkändes av båda städernas fullmäktige 28.8.2023. Innan dess utarbetade flera olika grupper av tjänstemän strategin tillsammans på båda sidor om Kvarken under åren 2021–2022. Grupperna jobbade med fyra olika teman som sedan utformats till strategins fokusområden.

Dessa fyra fokusområden är:

- 1) Innovativt, integrerat, växande och hållbart näringsliv
- 2) Konkurrenskraftig region som attraherar talanger
- 3) Attraktiva stads- och livsmiljöer och
- 4) Umeå och Vasa – gemensamma upplevelser.

Under tiden strategin utarbetades sände kommun- och stadsstyrelserna strategin på interna remissrundor. I Umeå hade alla nämnder chansen att kommentera strategin, medan i Vasa sändes den till de berörda nämnderna stadsmiljönämnden, kultur- och idrottsnämnden samt koncernsektionen. Alla nämnder i båda städerna, som gav utlåtande, ställde sig mycket positiva till den

gemensamma utvecklingsstrategin och såg stor potential i ett fortsatt fördjupat samarbete mellan Umeå och Vasa.

Efter strategins godkännande ordnades ett kick-off evenemang på färjan Aurora Botnia 7.9.2023 där politiker och tjänstemannagrupper diskuterade fortsättningen. Virtuella hälsningar framfördes av Sveriges EU-minister tillika ansvar för de nordiska frågorna, Jessica Rosvall, den finländska undervisningsministern med ansvar för nordiskt samarbete, Anna-Maja Henriksson samt av Finlands ambassadör i Sverige, Maimo Henriksson. Under hösten 2023 har de fyra fokusområdesgrupperna fortsatt sitt arbete. Koordinatorerna i Vasa och Umeå har dessutom vid flera olika tillfällen informerat utomstående grupper om utvecklingsstrategins innehåll och implikationer.

För att nå de uppställda målen inkluderar strategin även en mycket omfattande aktivitetsplan. Aktiviteterna kommer i fortsättningen att rapporteras årligen till kommunstyrelsen i Umeå och stadsstyrelsen i Vasa för att återge hur arbetet framskrider. ●

Fokusområde 1: Ett innovativt, integrerat, växande och hållbart näringsliv

Umeå och Vasa har samarbetat i flera decennier, vilket ligger i linje med vår gemensamma historia där vi handlat och samarbetat i flera hundra år. Sverige och Finland är medlemmar i EU och därför använder Umeå och Vasa möjligheten att erhålla EU finansiering för olika gemensamma projekt inom näringslivsutveckling.

1.1

Företagen växer och nya hållbara företag etablerar sig

Projektet Bothnia Green Energy har som mål att påskynda utvecklingen av innovationer inom hållbara energilösningar genom att sammanföra företag och organisation i Kvarkegionen. Umeå och Vasa samt fyra andra städer samverkar för att stötta företag som jobbar med framtidens hållbara energilösningar. Energibolagen från respektive stad deltar också i projektet. Projektet har erhållit finansiering från Interreg Aurora-programmet och pågår under åren 2023–2025. Kvarkegrådet är lead part och projektbudgeten är 1,9 M€.

Förutom fokus på samverkan mellan företagen inom energisektorn är även fokus på att stärka samverkan inom besöksnäringen i Kvarkegionen. Bothnian Coastal Route är projektet där Umeå och Vasa samt andra destinationer kring norra Bottenviken samverkar för att främja hållbar besöksnäring. VASEK representerar Vasaregionen samt Jakobstad och Karleby i detta projekt medan Visit Umeå representerar Umeåregionen. Kvarkegrådet är lead part och projektbudgeten är ca 2,7 M€.

1.2

Möten och affärer mellan företagen i Kvarkegionen ökar bland annat genom färjan Aurora Botnia som möjliggörare

Umeås och Vasas koncernbolag har genomfört matchmaking aktiviteter mellan våra koncernbolag, där tanken varit att börja med energibolagen och infrastrukturbolagen. Det gemensamma driftsbolaget Kvarkeports är samägt och där har en långsiktig strategi tagits fram. Umeå Kommunföretags infrastrukturbolag INAB, har besökt sina kollegor i Vasa och även energibolagen i Vasa och Umeå samt de i Skellefteå, Örnsköldsvik, Karleby och Jakobstad har mötts för att hitta gemensamma innovationsprojekt.

Fokusområde 1 utvecklar näringslivssamarbetet tillsammans med förtroendevalda under strategi kick-offen på Aurora Botnia 7.9.2023

1.3

Företagen är föregångare och arbetar aktivt med sin klimatomställning och att utveckla nya cirkulära affärsmodeller

En av aktiviteterna är här att matcha ihop det svenska *Nätverket för hållbart byggande* med sin finska motsvarighet så att byggföretag konkret kan lära av varandra hur de till exempel kan dela på överblivet byggmaterial. Flera experter inom cirkulär ekonomi inom Vasaregionens utvecklingsbolag jobbar med dessa frågor tillsammans med kollegor i Umeå.

1.4

Vi är kända för vårt näringsliv i Europa

Dialog fördes under 2023, men inga större aktiviteter genomfördes ur ett kommunikationsperspektiv (utöver riktade lokala insatser). Målsättningen är att en gemensam kommunikationsplan och olika marknadsföringsåtgärder ska utformas så att vi tillsammans blir mera kända internationellt. Ett arbete med att synliggöra samarbetet, i hamnterminalen, påbörjades i Umeå - vilket kommer synas i terminalen under 2024. ●

Fokusområde 2: En konkurrenskraftig region som attraherar talanger

2.1

Gemensam fungerande arbetsmarknadsregion

Arbetet med att kartlägga andra regionala gränsregioner och hur de arbetar har påbörjats. Flera träffar med representanter för Haparanda-Torneå gränskommitté samt för Greater Copenhagen regionen har ordnats och deras arbetssätt har kartlagts. Greater Copenhagen har mycket resurser, är duktiga på att ordna jobbsökarträffar över gränserna samt har regelbunden kontakt med Nordiska ministerrådet för att lyfta upp utmaningar med olika gränshinder. Vi har också utforskat gränshinder databasen som upprätthålls av Nordiska ministerrådet. För att effektivt kunna se utvecklingen av resultaten av våra olika utbildningar samt kunna följa med behovet och utbudet av olika typer av arbetskraft bör en gemensam databas upprättas. Diskussioner förs vad en sådan databas lämpligen bör bestå av.

2.2

Umeå-Vasa en attraktiv och tillgänglig karriärdestination

Aktiviteter under denna målsättning går ut på att göra vår gemensamma region känd i Norden, internationellt och även för våra egna invånare. Dessa aktiviteter har inte påbörjats gemensamt utan endast på respektive sida om Kvarken. Umeå har tillsammans med de övriga städerna i norra Sverige bland annat varit aktiv på "Minddig portalen" som riktar sig till potentiell internationell arbetskraft. Umeå har dessutom utvecklat en egen portal *Gateway Umeå* som främst riktar sig till presumtiva inflyttare, etablerare och studenter. Vasa har gjort olika arbetsgivarkampanjer riktade till utvaldadelar av Finland och tillsammans med universiteten har olika rekryteringsmässor ordnats. Där har även arbetsgivare från Umeå synts till.

Både Umeå och Vasa har uttryckt en önskan om att vara med i det Kvarkenrådsprojekt som nu formuleras med behovsanalys, mål-

HR-avdelningarnas personal träffades i Vasa 17-18.8.2022

gruppsanalys och behovet av ett gemensamt varumärkesarbete för att attrahera invånare/arbetskraft till Kvarkenregionen.

Löpande kollegial kontakt och besök sker mellan den personal som jobbar med bla HR-frågor, rekrytering, attraktionskraft och marknadsföring, men bland annat personalförändringar har försvårat arbetet något. I Vasa erbjuds möjlighet

för personalen att åka på internationellt "Job Shadow utbyte" i ett par veckor. Några har utnyttjat möjligheten till att bekanta sig med motsvarande verksamhet i Umeå, vilket har genererat en uppsjö av nya ideér för deltagarna.

Det är glädjande att se att även universiteten på båda sidorna om Kvarken har hittat nya gemensamma intressen som förenats i olika projekt. ●

Fokusområde 3

- Attraktiva stads- och livsmiljöer

3.1

Gemensam miljöambition

Umeå kommun har genomfört en översyn inom åtagandena inom 100 klimatneutrala städer och identifierat möjliga samarbetsområden inom ramen för detta. Översynen har ännu inte fallit ut i något konkret vidare samarbete mellan städerna. Arbetet med att utveckla konceptet Grön Sjöfartskorridor har löpt vidare. Färjeförbindelsen Umeå-Vasa har av både nationell sjöfartssamordnare och DNV utpekats som ett av de mest intressanta nordiska initiativen. I oktober fattades beslut i respektive nämnder och styrelser att underteckna ett Memorandum of Understanding för det fortsatta arbetet. De undertecknande parterna är förutom Umeå kommun och Vasa stad, Umeå kommunföretag, Umeå Hamn AB samt Kvarken Ports. Memorandumet anger bland annat att man ska arbeta för en fossilfri förbindelse mellan städerna till 2030. Ambitionen är att inkludera hela logistikkedjan i anslutning till färjeförbindelsen vilket innebär att även hamnarna har en central roll i arbetet. Under året startades ett antal initiativ upp för att ta ett steg vidare i utvecklingen. I slutet av året gavs också ett uppdrag att se över möjligheterna att knyta ihop alla pågående initiativ i ett gemensamt sammanhållande projekt.

3.2

Social hållbarhet för ökad attraktivitet

Området handlar i första hand om erfarenhetsutbyte och ökad kollegial samverkan mellan städerna. Under 2023 genomfördes ett besök av Vasa stad hos Umeå kommun där bland annat detta område diskuterades. Aktiviteterna inom området kan behöva brytas ned ytterligare för att mynna ut i mer konkreta åtaganden.

3.3

Hållbar mobilitet och transport

Utvecklingen av regionalt elflyg är en mycket het fråga och relationen Umeå-Vasa bedöms vara en av de mest intressanta. Det Interreg Aurora finansierade projektet "FAIR 2" syftar till att öka förståelsen för efterfrågan på hållbar regional luftfart ur ett gränsöverskridande perspektiv. Denna kunskap är avgörande för ett välgrundat, långsiktigt beslutsfattande när det gäller att skapa en hållbar regional flygtjänst i programområdet. Umeå har tillsammans med Vasa tagit plats i styrgruppen för projektet som formellt startade hösten 2023. I övrigt har arbetet inom detta område i första hand inneburit att formulera aktiviteter att arbeta med under kommande år.

3.4

Fast förbindelse över Kvarken

I det finska regeringsprogrammet 2023 "Ett starkt och engagerat Finland" kapitel 6.5 konstateras följande: "Tillsammans med Sverige och Norge söker vi investeringsmöjligheter inom ramen för EU och Nato för att förbättra logistikförbindelserna i norra Skandinavien. Det görs en utredning om en fast förbindelse över Kvarken (Vasa-Umeå)".

"Som en del av utredningen av möjligheten till en fast förbindelse över Kvarken utreds det vilka synergier som kan fås i förbindelserna för överföring av el respektive vätgas" (kapitel 7.1).

Därav har Umeå och Vasa intensifierat sitt samarbete ytterligare kring frågan, bland annat i samband med yttrande över en remiss från den svenska Havs- och vattenmyndigheten. Umeå och Vasa stärker

även sina positioner för medverkan i det utredningsarbete som kommer att utföras på uppdrag av den finska regeringen.

3.5

Stärka vår position inom EU

Under hösten 2023 träffade Umeå kommun företrädare för Region Västerbotten och påtalade vikten av att lyfta den öst-västliga förbindelsen och hur den behöver stärkas på olika sätt. Detta resulterade i att det blev ett tema på invigningen av Granddagarna 2024.

Det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) är ett av tre transeuropeiska nät (TEN) inom Europeiska unionen. Det är ett megaprojekt för att maximera logistiken inom infrastruktur och transport i EU. Revideringen av TEN-T förordningen beslutades preliminärt i december 2023 och då pekades endast Umeå ut som en urban nod. ●

Fokusområde 4: Umeå-Vasa – gemensamma upplevelser

4.1

Utökat mellanfolkligt samarbete mellan Umeå kommun och Vasa stad

Arbetet har delats upp i fyra undergrupper;

- 1) kultur
- 2) idrott
- 3) visit bolagens arbete för att främja turismen och
- 4) Kvarkenrådets kulturella samarbete.

Under 2023 har det kollegiala samarbetet inletts och flera studiebesök har arrangerats. Som ett exempel kan nämnas att Vasa stads idrottschef var på två veckors Job Shadow hos Umeås fritidschef. Båda städerna har beviljat anslag till föreningar och organisationer som har etablerat ett samarbete över Kvarken. Det har resulterat i gemensamma utställningar, konserter och deltagande i varandras evenemang.

Kvarkenrådet EGTS har tillsammans med föreningen Norden beviljats medel från Interreg Aurora för att undersöka intresse samt förutsättningar för en kulturplattform i Kvarken. Projekttiden för förstudien är 1.4-31.12.2024.

Städernas visitbolag marknadsför varandras evenemang och destinationer för att främja turismen över Kvarken och båda bolagen är med i projektet Botnia Coastal Route som jobbar för att stärka regionerna som en Round Trip destination.

4.2

Internationellt samarbete

Vasa stad skrev under ett nytt vänortsavtal med Cherson i Ukraina 14.12.2023. Efter det har Umeå kommun och Vasa stad tillsammans kontaktat Cherson för att etablera ett kommunalt partnerskap. Internationellt Centrum för Lokal Demokrati; ICLD har beviljat Umeå och Cherson pengar för en förstudie som handlar om stadsplanering. Vasa stad deltar också i förstudien, som pågår under år 2024.

Umeå kommun och Vasa stad håller på att kartlägga vilka internationella nätverk städerna ingår i samt utvärdera vilka vi tillsammans kunde bli mera aktiva i.

Både Umeå och Vasa sitter till exempel med som sina respektive länders representanter i Union of the Baltic Cities executive board eller med andra

Cathrin Alenskär presenterar vår gemensamma utvecklingsstrategi under en stor nationell konferens "Kaupunkifoorumi 2023" i Vasa 4.10.2023

ord UBC:s styrelse. Umeå Vasa strategin förverkligas redan via olika projekt vars finansiering kommer från EU med Kvarkenrådet som leadpart.

Representanter för Umeå och Vasa har många gånger under hösten 2023 informerat

utomstående grupper, både på regional och nationell nivå, om vår gemensamma utvecklingsstrategi. Därav har medvetenheten om att denna unika strategi existerar fått en stor genomslagskraft. ●

Övergripande kommunikation

Under vårt första år har vi jobbat för att hitta fler samarbetsytter med utgångspunkt i våra ordinarie uppdrag. I anslutning till att den gemensamma utvecklingsstrategin godkändes i våra respektive fullmäktige, genomfördes riktade pressinsatser med lokalt genomslag. Utöver riktade pressinsatser synliggjordes samarbetet i egna kanaler samt sociala medier.

Vi har anpassat kommunikationen på tre språk (svenska, finska och engelska) vid behov vilket också synliggjorts i sociala medier. Det har bland annat resulterat i

- Vasa och Umeå – två framgångsrika städer som intensifierar sitt samarbete med en gemensam utvecklingsstrategi | Vaasa
<https://www.vaasa.fi/sv/aktuellt/vasa-och-umea-tva-framgangsrika-stader-som-intensifierar-sitt-samarbete-med-en-gemensam-utvecklingsstrategi/>
- Vasa och Umeå får gemensam utvecklingsstrategi | Vaasa
<https://www.vaasa.fi/sv/aktuellt/vasa-och-umea-far-gemensam-utvecklingsstrategi/>
- Förbindelsen mellan Vasa och Umeå utvecklas till en grön sjöfartskorridor | Vaasa
<https://www.vaasa.fi/sv/aktuellt/forbindelsen-mellan-vasa-och-umea-utvecklas-till-en-gron-sjofartskorridor/>
- Umeå-Vasa blir grön sjöfartskorridor - Umeå kommun (umea.se)
<https://www.umea.se/arkiv/nyhetsarkiv/arkivstart sida/umeavaa-bli-gron-sjofartskorridor.5.5c850d8018b3b4dc3f2345ae.html>

- Utvecklingsstrategi för Umeå och Vasa är klar - Umeå kommun (umea.se)
<https://www.umea.se/arkiv/nyhetsarkiv/arkivstart sida/utvecklingsstrategiforumeaochvasaarklar.5.1049791518a075ece514028.html>
- Starkare samarbete mellan Umeå och Vasa (vk.se)
<https://www.vk.se/2023-08-28/starkare-samarbete-mellan-umea-och-vasa-85567>
- Samarbetet mellan Vasa och Umeå fördjupas – Häyry: ”Unikt att två städer som åtskiljs av ett hav och en landsgräns gör ett strategiskt avtal” – Österbotten – svenska.yle.fi
<https://svenska.yle.fi/a/7-10040665>

Vi fick även synlighet i Baltic Rim Economics, där Hans Lindbergs och Tomas Häyrys artikel publicerades.

- BRE_3_2023.pdf (centrumbalticum.org)
chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.centrumbalticum.org/files/5891/BRE_3_2023.pdf

Under året som gått har vi också gjort gemensamma insatser vid utvalda tillfällen i sociala medier – däribland ett initiativ kring Alla hjärtans dag. I Vasa stads invånartidningen och KultTour-tidningen (delas till varje hushåll) har händelser i Umeå lyfts fram.

Vid Rally-VM deltog Wasaline, vilket också synliggjorde samarbetet. ●

Kommunalråd Hans Lindberg, Umeå och fullmäktigeordförande Joakim Strand, Vasa sammanfattar vikten av vår nya utvecklingsstrategi under kick-offen på Aurora Botnia 7.9.2023

CATHRIN ALENSKÄR
cathrin.alenskar@umea.se

UMEÅ
KOMMUN

SUSANNA SLOTTE-KOCK
susanna.slotte-kock@vaasa.fi

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

